

มุมมองการจัดการภาวะวิกฤตในกรณี การก่อการร้ายของตุรกี

ธัชพรรณ จินดาครา*

ผู้เขียนได้มีโอกาสเข้ารับการอบรมหลักสูตรเรื่อง Course on Crisis Management in Terrorist Attacks จัดโดย Conference on Interaction and Confidence Building Measure in Asia (CICA) ระหว่างวันที่ ๒ - ๖ ธันวาคม ๒๕๖๒ ณ กรุงอังการา ประเทศตุรกี โดยจะขอถ่ายทอดมุมมองที่ได้รับจากการอบรมให้แก่ผู้ที่สนใจโดยอาจจะสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการทำงานของหน่วยงานด้านความมั่นคงของไทย

๑. Conference on Interaction and Confidence Building Measure in Asia (CICA)

Conference on Interaction and Confidence Building Measure in Asia (CICA) เป็นองค์กรที่ก่อตั้งเมื่อปี ๒๕๓๕ โดยมีสมาชิกอยู่ ๒๗ ประเทศ รวมถึงไทย ซึ่ง CICA มีเป้าหมายจะมีความร่วมมือกับประเทศสมาชิกใน ๕ ด้านด้วยกัน ได้แก่ เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม สังคม ความท้าทายและภัยคุกคามรูปแบบใหม่ รวมทั้ง การทหารและการเมือง ซึ่งการขับเคลื่อนด้านความท้าทายและภัยคุกคามรูปแบบใหม่แก่ประเทศสมาชิก จึงได้จัดอบรมในหลักสูตรดังกล่าว โดยฝ่ายฝึกอบรมหน่วยต่อต้านการก่อการร้าย สำนักงานตำรวจแห่งชาติตุรกี (Turkey National Police : TNP)

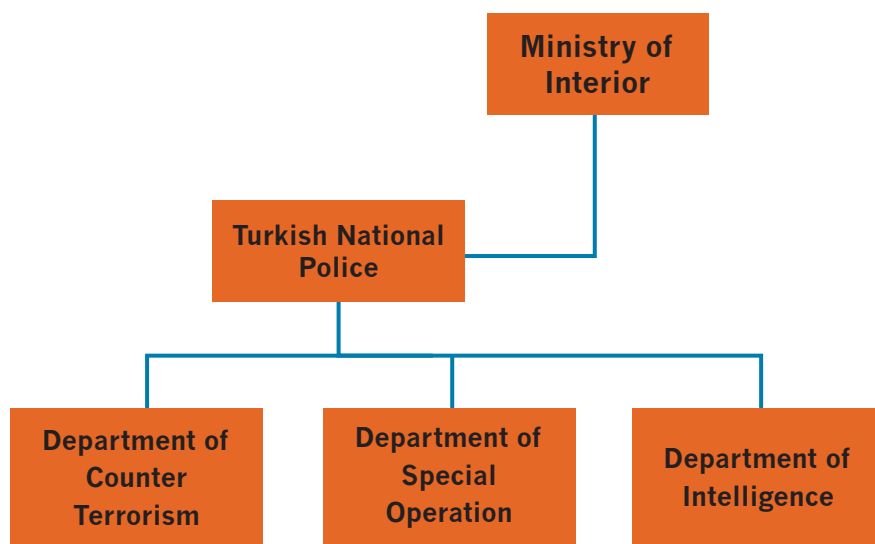
* นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ สำนักประเมินภัยคุกคาม สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ

¹⁶ CICA จัดการอบรมเกี่ยวกับ Course on Radicalization Process leading to Terrorism and Preventive Methods , Course on Combating the Financing of Terrorism, Course on Counter Terrorism Basic Training , Course on Analysis Methods Basic Training

๒. สิ่งที่เราเรียนรู้จากการอบรม

๒.๑ หน่วยการต่อต้านการก่อการร้าย

หน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการต่อต้านการก่อการร้ายของตุรกี แบ่งเป็นหน่วยจัดทำนโยบาย ได้แก่ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม กระทรวงการต่างประเทศ และกระทรวงกลาโหม และหน่วยปฏิบัติ ได้แก่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (TNP) กองบัญชาการกองกำลัง (Gendarmerie General Command) หน่วยยามฝั่ง (Coast Guard Command) และสำนักข่าวกรองแห่งชาติ (National Intelligence Agency) โดยมี สำนักงานตำรวจแห่งชาติตุรกี ซึ่งอยู่ภายใต้กระทรวงมหาดไทยเป็นหน่วยหลักในงานด้านการต่อต้านการก่อการร้าย และมีหน่วยสอบสวนคดีการก่อการร้าย หน่วยปฏิบัติการพิเศษต่อต้านการก่อการร้าย และหน่วยข่าวกรองตำรวจให้การสนับสนุน

การป้องกันการก่อการร้ายของตุรกีในปัจจุบันให้ความสำคัญกับ ๒ ประเด็น ดังนี้ ๑) การมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมในการต่อต้านการก่อการร้าย และ ๒) การป้องกันไม่ให้เกิดผู้ที่เห็นอกเห็นใจกลุ่มก่อการร้าย โดยมีการสกัดกั้นโฆษณาชวนเชื่อ การเผยแพร่แนวคิดผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ และการบ่มเพาะแนวคิดหัวรุนแรง ซึ่งให้ความสำคัญกับการลดปัจจัยที่อาจนำไปสู่การก่อการร้ายโดยเฉพาะอย่างยิ่งในหมู่เยาวชน นอกจากนี้ตุรกียังให้ความสำคัญกับการลดการสนับสนุนทางการเงินต่อกลุ่มก่อการร้ายอาทิ การพัฒนาปรับปรุงทางด้านเทคนิค อุปกรณ์ การสร้างฐานข้อมูล และการอบรมเจ้าหน้าที่ให้มีความ

รู้ความสามารถ เท่าทันกับสถานการณ์ปัจจุบัน ซึ่งที่ผ่านมาตุรกีก็มีความร่วมมือในการฝึกกับประเทศต่างๆ กว่า ๔๑ ประเทศ

๒. นิยามการก่อการร้ายของตุรกี

ตุรกีได้นิยาม “การก่อการร้าย คือการใช้ความรุนแรงเพื่อกดดัน ช่มชู้ หรือ ทำลายความเป็นอันหนึ่งอันเดียวของชาติรวมทั้งความมั่นคงของชาติทั้งในและนอกประเทศ” ซึ่งรวมถึงการเผยแพร่แนวคิด หัวรุนแรงและการใช้ความรุนแรงในการก่อเหตุ เช่น การโฆษณาชวนเชื่อที่มีการใช้อาวุธ และความพยายามหรือการใช้วิธีการใด ๆ ในการเปลี่ยนแปลงการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย เป็นต้น

๓. กลุ่มก่อการร้ายที่สำคัญในตุรกี

ตุรกีเผชิญกับภัยคุกคามด้านการก่อการร้ายทั้งในและนอกประเทศอย่างต่อเนื่องและหลากหลายรูปแบบ อันเป็นผลมาจากลักษณะที่ตั้งของประเทศซึ่งมักถูกใช้เป็นทางผ่านเข้า – ออก พื้นที่สู้รบในซีเรียและอิรัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเดินทางของนักรบต่างชาติ (Foreign Terrorist Fighters : FTFs) ที่อาศัยอยู่ในยุโรป นอกจากนี้ตุรกียังเผชิญภัยจากกลุ่มก่อการร้ายในประเทศ ที่ใช้ความรุนแรงในการเคลื่อนไหวและเผยแพร่แนวคิดทางการเมืองที่ไม่ใช่ระบอบประชาธิปไตย ทั้งนี้ สามารถแบ่งเป็น ๔ กลุ่ม

๑) กลุ่มก่อการร้ายที่มีแรงจูงใจจากแนวคิดฝ่ายซ้าย (leftist organization) เผยแพร่แนวคิด Marxist-Leninist โดยเฉพาะในหมู่นักศึกษาเพื่อล้มล้างระบอบประชาธิปไตยที่เป็นระบอบการปกครองในปัจจุบัน โดยมีทั้งกลุ่มที่ไม่ใช้ความรุนแรงในการเคลื่อนไหว อาทิ กลุ่ม Fikir Kultipleri Federasyonu (FKF) ที่เน้นเพียงการเผยแพร่แนวคิด และกลุ่มที่มีการเคลื่อนไหวก่อเหตุโดยใช้อาวุธและความรุนแรงอย่างต่อเนื่อง อาทิ กลุ่ม The Revolutionary People's Liberation Party/Front (DHKP/C) ซึ่งมีแนวคิดสนับสนุนระบอบสังคมนิยมเช่นกัน โดยกลุ่มดังกล่าวก่อตั้งในปี ๓๗ และถูกกำหนดให้เป็นกลุ่มก่อการร้ายโดยสหภาพยุโรปและสหรัฐอเมริกา

๒) กลุ่มแบ่งแยกดินแดน ได้แก่ กลุ่ม The Kurdistan Workers' Party (PKK) ที่ก่อตั้งในปี ๒๕๑๘ โดยมีแนวคิด Marxist-Leninist และก่อเหตุรุนแรงต่อตุรกีหลายครั้ง โดยต้องการแบ่งแยกดินแดนของตุรกีเพื่อจัดตั้งเป็นที่อยู่อาศัยแก่ชนกลุ่มน้อยชาวเคิร์ด ซึ่งปัจจุบันกลุ่ม PKK ยังดำรงการก่อเหตุอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะอย่างยิ่งทางตอนใต้ของตุรกีที่มีเขตแดนติดกับซีเรีย

๓) กลุ่มก่อการร้ายที่ใช้ศาสนาเป็นแรงจูงใจ อาทิ กลุ่ม Islamic State (IS) และกลุ่ม Al Qaeda (AQ) ซึ่งมีการก่อเหตุต่อประชาชนและเจ้าหน้าที่ในตุรกีอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะทางตอนใต้ของตุรกี ที่ติดกับซีเรียซึ่งเป็นพื้นที่เคลื่อนไหวสำคัญของกลุ่มดังกล่าว

๔) กลุ่มก่อการร้ายอื่นๆ อาทิ กลุ่ม Fethullah Gülen Terrorist Organization/Parallel State Structure (FETÖ) ซึ่งตุรกีกำหนดให้เป็นกลุ่มก่อการร้ายรวมถึงมีเครือข่ายในต่างประเทศที่ให้การสนับสนุน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผ่านธุรกิจการศึกษา (Charter school) ทั้งนี้ ตุรกีมักจะเรียกร้องให้ประเทศต่างๆ ให้ความร่วมมือในการจัดการกับเครือข่ายกลุ่มดังกล่าว อย่างไรก็ตามกลุ่มนี้ไม่ได้ถูกกำหนดให้เป็นกลุ่มก่อการร้ายในบัญชี UN EU InterPol หรือ สหรัฐฯ

๔. การประเมินความเสี่ยงและข้อมูลในเหตุก่อการร้าย

การแบ่งข่าวกรองเป็น ๓ ประเภท ตามการใช้งาน ได้แก่ ข้อมูลที่ใช้ในเชิงยุทธศาสตร์ (strategic intelligence) ข้อมูลที่ใช้ในเชิงยุทธวิธี (tactical intelligence) และข้อมูลที่ใช้ในการปฏิบัติการ (operational intelligence) ซึ่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติตุรกีได้ใช้ข้อมูลเชิงยุทธวิธีและการปฏิบัติการเป็นหลัก และได้ประเมินความเสี่ยง (risk analysis) เกี่ยวกับภัยคุกคามจากการก่อการร้าย คือ แม้ว่ากลุ่ม IS จะอ่อนแอลงมาก แต่ยังคงมีอุดมการณ์เข้มแข็งและคาดว่าจะมีการเคลื่อนไหวต่อไปโดยอาจย้ายฐานที่มั่นไปยังอัฟกานิสถาน และอาจใช้ประเทศในเอเชียกลางเป็นพื้นที่ฝึกหรือหลบซ่อนตัว ขณะที่ตุรกีก็มีความเสี่ยงเป็นเส้นทาง เข้า-ออก ของ FTFs เนื่องจากมีชายแดนติดกับซีเรียทำให้ควบคุมได้ยาก หากศึกษานโยบายเพื่อป้องกันการก่อเหตุรุนแรงจะมีด้วยกัน ๔ นโยบาย ดังนี้

๑) การสร้าง risk analysis center เพื่อประเมินความเสี่ยงของพื้นที่ที่อาจเป็นเป้าหมายการก่อเหตุ อาทิ สนามบิน สถานที่ท่องเที่ยว สถานียขนส่ง โดยมีเจ้าหน้าที่ประจำการตลอด ๒๔ ชั่วโมง

๒) การติดตามบุคคลที่เดินทางมาจากประเทศที่มีความเสี่ยงด้านสถานการณ์ก่อการร้าย อาทิ ลิเบีย ตูนิเซีย โดยประเมินจากข้อมูลสื่อสังคมออนไลน์ด้วย

๓) การตรวจสอบ เฝ้าระวัง และสร้างเครือข่ายด้านการข่าวกับบุคคลต่างชาติในตุรกี (foreign origin people)

๔) การประสานกับประเทศต้นทางของ FTFs โดยกรณี FTF ตุรกีเห็นว่าทุกประเทศควรมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยเฉพาะการขัดขวางการเดินทางมายังตุรกีเพื่อไปยังพื้นที่สู้รบหรือแจ้งตุรกีให้ทราบล่วงหน้า

๕. การจัดการภาวะวิกฤตในกรณีเกิดความไม่สงบในสังคม

ตามที่ได้กล่าวข้างต้นเกี่ยวกับการให้นิยามความหมายการก่อการร้ายของตุรกีที่ใช้ครอบคลุมถึงการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่อาจก่อให้เกิดความแตกแยกในสังคม ทำให้จำเป็นต้องมีแผนการจัดการรองรับภาวะวิกฤตในกรณีเกิดความไม่สงบในสังคมด้วย โดยใช้ในกรณีที่เป็นการจัดงานขนาดใหญ่ที่มีประชาชนมารวมตัวกันจำนวนมาก อาทิ การชุมนุมทางการเมือง การปราศรัยของบุคคลสำคัญ การจัดงานกีฬา ซึ่งแผนดังกล่าวให้ความสำคัญกับการป้องกันการก่อเหตุรุนแรงต่อประชาชน และการแทรกแซงเหตุการณ์เพื่อให้สถานการณ์กลับเข้าสู่ภาวะปกติโดยเร็วที่สุด

๖. การจัดการภาวะวิกฤตในกรณีการก่อการร้าย

ตุรกีกำหนดการจัดการภาวะวิกฤตในกรณีการก่อการร้ายเป็น ๔ ประเภท ได้แก่ ๑) เหตุจับตัวประกัน ๒) เหตุกราดยิง ๓) เหตุระเบิด และ ๔) เหตุระเบิดฆ่าตัวตาย โดยแบ่งการจัดการภาวะวิกฤตเป็น ๓ ช่วง คือ ก่อนเกิดเหตุ ขณะเกิดเหตุ และหลังเกิดเหตุ

Crisis management

Pre-crisis

- ใฝ่ระวางวันสำคัญที่อาจมีการก่อเหตุ เช่น วันก่อตั้งกลุ่ม วันที่กลุ่มก่อเหตุครั้งแรก เป็นต้น
- ทำ intelligence assessment รวบรวมข้อมูลกลุ่มก่อการร้ายแต่ละกลุ่ม
- ทำ preventive measure โดยการจำลองสถานการณ์
- เตรียมกำลังคนและอุปกรณ์ให้พร้อมรับมือหากเกิดเหตุ อาทิ จำนวนเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน/ผลัดเปลี่ยน รถดับเพลิง รถพยาบาล เชื้อเพลิง อาหาร และทำแผนผังเมืองให้เป็นปัจจุบัน โดยเฉพาะตำแหน่งสาธารณูปโภคต่าง ๆ
- จัดทำแผนอพยพในแต่ละพื้นที่
- ซักซ้อมแผนเผชิญเหตุ ๒ ครั้ง ต่อปี และมีการทบทวนแผนทุก เม.ย. ของทุกปี
- อบรมเจ้าหน้าที่อย่างสม่ำเสมอ
- ทำ risk analysis ถึงแรงจูงใจและศักยภาพในการก่อเหตุของแต่ละกลุ่ม รวมถึงเป้าหมายที่อาจถูกก่อเหตุ

During-crisis

- จำกัดพื้นที่เกิดเหตุ
- วิเคราะห์รูปแบบการก่อเหตุ
- เรียก technical team ที่เกี่ยวข้อง อาทิ หน่วยเก็บกู้วัตถุระเบิด หน่วยพิสูจน์หลักฐาน หน่วยเจรจา และหน่วยสนับสนุน อาทิ ดับเพลิง รถพยาบาล การไฟฟ้า
- จัดการการส่งต่อ แบ่งปันข้อมูล และประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ถูกต้องและทันท่วงที
- ระวางการก่อเหตุซ้ำขณะเจ้าหน้าที่กำลังปฏิบัติงาน
- ชี้แจงกับประชาชนและนานาชาติให้เข้าใจถึงสถานการณ์เพื่อไม่ให้เกิดความแตกตื่น
- จัดการกับการเผยแพร่เนื้อหาของสื่อมวลชน ไม่ให้เปิดเผยข้อมูลสำคัญรวมถึงเป็นช่องทางในการเผยแพร่โฆษณาชวนเชื่อของกลุ่มที่ก่อเหตุ

Post-crisis

- จัดการกับความหวาดกลัวของประชาชนให้กลับคืนสู่ภาวะปกติโดยเร็ว
- ประเมินถึงผลกระทบจากเหตุก่อการร้ายและหามาตรการฟื้นฟู
- ทบทวนและประเมินการปฏิบัติงานเพื่อปรับปรุงการทำงานและเตรียมพร้อมสำหรับเหตุที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

ศูนย์การจัดการภาวะวิกฤต (Crisis

Management Center) ก่อตั้งเมื่อปี ๒๕๕๕ เป็นศูนย์ติดตามและสั่งการสถานการณ์ในภาวะวิกฤต เช่น การก่อการร้าย การชุมนุมขนาดใหญ่ เป็นต้น โดยมีการเชื่อมต่อภาพแบบ real time จากกล้องวงจรปิดประมาณ ๑๐๐,๐๐๐ ตัวทั่วประเทศ นอกจากนี้ยังมีการเชื่อมต่อกับกล้องวงจรปิดของเจ้าหน้าที่ในพื้นที่และการใช้โดรนเพื่อเก็บข้อมูลเพิ่มเติม ซึ่งข้อมูลจะถูกบันทึกไว้ ๓๐ วัน โดยข้อมูลดังกล่าวใช้ประโยชน์ในด้านอื่นด้วย อาทิ ใช้ในการทำสถิติจำนวนอาชญากรรม

หน่วยปฏิบัติการพิเศษต่อต้านการก่อการร้าย

ก่อตั้งเมื่อปี ๒๕๒๕ ซึ่งแรกเริ่มมีจุดประสงค์เพื่อต่อต้านกลุ่ม PKK และในปัจจุบันมีภารกิจหลักในการต่อต้านกลุ่ม IS ซึ่งเจ้าหน้าที่ในหน่วยต้องผ่านการฝึกโดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติตุรกี โดยมีการฝึกปฏิบัติการในรูปแบบต่างๆ ทั้งการจู่โจมและการช่วยเหลือในสถานการณ์ต่างๆ เช่น การเกิดเหตุในตึก ในพื้นที่ชนบท สถานชนสงเคราะห์ การเจรจา การซุ่มยิง เป็นต้น

ศูนย์ฝึกสุนัขจัดตั้งขึ้นเมื่อปี ๒๕๖๐ โดย

ความร่วมมือระหว่างสำนักงานตำรวจแห่งชาติตุรกี กับสำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรม แห่งสหประชาชาติ (UNODC) เพื่อใช้ในการฝึก การค้นหายาเสพติดอยู่ในความดูแลของสำนักงาน ตำรวจแห่งชาติตุรกีเป็นศูนย์ฝึกสุนัขเพื่อใช้ใน การฝึกของหน่วยงานต่าง ๆ เช่น ตรวจหาระเบิด ตรวจ หาวาอูธ ปฏิบัติการค้นหาเพื่อช่วยชีวิต ลาดตระเวน เป็นต้น

มุมมองของผู้เขียนจากการเข้ารับการอบรมมีข้อควรพิจารณา ดังนี้

ประการแรก CICA เป็นองค์กรที่มีความร่วมมือในหลายด้านและไทยยังเข้าร่วมเป็นสมาชิกด้วย ซึ่งการเข้ารับการอบรมดังกล่าวเป็นโอกาสดีในการเรียนรู้เกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติในการต่อต้านการก่อการ ร้ายของตุรกีที่เผชิญกับการก่อการร้ายมาอย่างต่อเนื่องทั้งจากกลุ่มในประเทศและนอกประเทศ ทั้งนี้ ผู้ที่ บรรยายในแต่ละหัวข้อเป็นผู้เชี่ยวชาญและมีประสบการณ์การทำงานมาเป็นเวลานาน

ประการที่สอง แม้ไทยและตุรกีจะมีภัยคุกคามร่วมกันบางประการ อาทิ FTFs ของกลุ่ม IS ที่ มักใช้ไทยและตุรกีเป็นทางผ่านเข้า – ออก พื้นที่สู้รบแต่บางภัยคุกคามของไทยไม่ถือเป็นภัยคุกคามของตุรกี อย่างไรก็ตามไทยและตุรกีสามารถมีความร่วมมือด้านอื่น อาทิ การสกัดกั้นการบ่มเพาะแนวคิดหัวรุนแรงหรือ การสนับสนุนทางการเงินต่อกลุ่มก่อการร้าย

